

SEMINÁŘ Z PSYCHOLOGIE

Volitelný předmět (4. roč. / oktáva)

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Seminář z psychologie je určen především žákům, kteří směřují k vysokoškolskému studiu humanitních oborů, především psychologie. Je vybaven nadstandartním vzděláním v této oblasti. Obsahem semináře je také sebepoznání, důraz na zamyšlení a diskuse na různá témata, práce s hodnotovým systémem žáka.

Časové a organizační vymezení předmětu

Výuka předmětu probíhá ve formě jednoletého volitelného předmětu v posledním 4. ročníku (oktávě) s dvouhodinovou dotací dle učebního plánu: 0 – 0 – 0 – 2.

V prvním pololetí jsou jednou týdně zakomponovány individuální projekty, které si žáci sami zpracovávají se supervizí vyučujícího na předem doporučená témata. Požadavkem při zpracování projektu je vysoká informovanost každého žáka v dané problematice, výjimkou není ani host, jehož profese či životní zkušenost koresponduje s výběrem tématu. Ve zbylých vyučovacích hodinách probíhá standartní výuka. Druhé pololetí probíhá klasickým způsobem.

Výchovné a vzdělávací strategie:

Výchovné a vzdělávací strategie včetně klíčových kompetencí vycházejí z vyučovacího předmětu ZSV (viz úvod k předmětu Základy společenských věd)

Seminář z psychologie přesahuje svými výstupy obsah učiva psychologie v rámci vyučovacího předmětu ZSV. Žáci jsou vedeni k přípravě na přijímací zkoušky a studium psychologie na vysokých školách.

Vyučující je v případě potřeby připraven spolupracovat na tvorbě PLPP nebo IVP pro žáky se SVP nebo žáky mimořádně nadané.

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu SEMINÁŘ Z PSYCHOLOGIE:

SEMINÁŘ Z PSYCHOLOGIE – 4. roč./oktáva

Hodinová dotace – 2 hodiny týdně

Očekávané výstupy z RVP	Školní očekávané výstupy	Učivo	Mezipředmětové vztahy a průřezová témata
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – objasní proč a jak se lidé odlišují ve svých projevech chování, uvede příklady faktorů, které ovlivňují prožívání, chování a činnost člověka 	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pochopí psychologii jako vědu, dovtípí se rozdílům mezi psychologií jako vědou a parapsychologií – objasní si paradigmatu v psychologii – dokáže diferencovat psychické jevy a psychologické disciplíny – vysvětlí psychosomatické fungování naší osobnosti jako obranného mechanismu konverze 	<p>1. Psychologie jako věda</p> <ul style="list-style-type: none"> – definice psychologie – dimenze psychiky – psychické jevy – psychologické disciplíny – význam psychologie 	<p>Bi – centrální nervová soustava, biologické determinanty</p> <p>D – vývoj psychologie v historickém kontextu</p> <p>Filosofie – Aristoteles jako „zakladatel psychologie“</p> <p>Etika - Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <p>MV – srovnání americké a vídeňské školy</p>
<ul style="list-style-type: none"> – porovnává různé metody učení a vyhodnocuje jejich účinnost pro své studium s ohledem na vlastní psychické předpoklady, uplatňuje zásady duševní hygieny při práci a učení 	<ul style="list-style-type: none"> – pochopí podstatu a strukturu psychologického výzkumu – seznámí se se základním využitím výsledků výzkumu v praxi – osvojí si kategorizování metod a pochopí problematiku sociometrie a psychodramatu 	<p>2. Metodologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika psychodiagnostické metody – klinické metody – testové metody – podmínky kvality diagnostických technik – sociometrie (Moreno) – psychodrama – výzkum 	<p>Sociologie – sociologický výzkum, sociometrické šetření</p> <p>M – maticová analýza</p>
<ul style="list-style-type: none"> – využívá získané poznatky při sebepoznávání, poznávání druhých lidí, volbě profesní orientace 	<ul style="list-style-type: none"> – objasní rozdíl mezi pojmy osoba a osobnost – na základě svých vlastních výsledků v osobnostních testech usiluje o pozitivní změny ve svém životě – uvědomí si podstatu osobnosti z hledisek jednotlivých psychologických směrů – pochopí rozdíl mezi biologickými a 	<p>3. Psychologie osobnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – osoba vs. osobnost – struktura osobnosti – sociálně psychologické vlastnosti osobnosti – osobnost dle jednotlivých teorií – charakter osobnosti 	<p>Bi člověka – biologické determinanty</p> <p>Sociologie – sociální determinanty</p> <p>Filosofie – vnímání člověka ve filozofických koncepcích, v historickém kontextu</p>

	sociálními determinanty		Etika – morální hodnoty člověka
	<ul style="list-style-type: none"> – dokáže definovat temperament – osvojí si základní pojmy temperamentové problematiky – vytvoří si přehled o jednotlivých typologiích – získá informace o vlastních temperamentových vlastnostech – srovná genotyp a fenotyp – objasní pojmy frenologie a fyziognomika 	<p>4. Temperament</p> <ul style="list-style-type: none"> – definice temperamentu – typologie Humorální – typologie I. P. Pavlova – typologie Jungova – 4 typy extrovertů a 4 typy introvertů – typologie Eysenckova – typologie Kretschmerova – typologie Sheldonova – typologie Sprangerova 	<p>D – vnímání temperamentu v historickém kontextu (5. st. př.n.l. – 20. st. n.l.)</p> <p>Filosofie – osobnost Hippokrata</p> <p>Bi – genotyp, frenologie</p>
– vyloží, jak člověk vnímá, prožívá a poznává skutečnost, sebe i druhé lidi a co může jeho vnímání a poznávání ovlivňovat	<ul style="list-style-type: none"> – objasní pojem vnímání spolu s jeho vlastnostmi, typy a druhy – pochopí podstatu představivosti a fantazie – vysvětlí provázanost asocianismu a asociálních zákonů – vysvětlí psychodynamické teorie představivosti včetně jejich představitelů – dokáže na základě osobnostních testů zařadit svou osobnost mezi typy představivosti 	<p>5. Vnímání a představivost</p> <ul style="list-style-type: none"> – definice vnímání – vjem vs. počitek – vlastnosti vnímání – typy vnímání – druhy vnímání – definice představivosti – typy představivosti – zvláštní druhy představ (+ obsese, synestezie) – kognitivní mapy – fantazie – asociální zákony – psychodynamické teorie představivosti 	<p>Filosofie – smyslové vnímání světa</p> <p>ČJ – představivost a jazyk</p> <p>VV – 3D zobrazení, smyslové klamy</p> <p>M – deskriptivní geometrie, prostorová představivost</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – seznámí se s myšlením jako kognitivní vlastností – pochopí problematiku myšlenkových operací a dokáže popsat problém a jeho řešení – vysvětlí souvislost řeči a myšlení – objasní poruchy řeči – vysvětlí pojmy diskurzivní a intuitivní myšlení 	<p>6. Myšlení a řeč</p> <ul style="list-style-type: none"> – definice myšlení – formy myšlení (pojem, soud, úsudek) – myšlenkové operace – druhy myšlení – problém a fáze jeho řešení – řeč a její poruchy – osobnost J. Piageta – teorie myšlení – diskurzivní a intuitivní myšlení 	<p>Filosofie – myšlení ve filozofických otázkách (reflexivní myšlení)</p> <p>ČJ – řeč</p> <p>Speciální pedagogika - logopedie</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – vysvětlí, na čem se podílí schopnosti a vloh v našem životě – objasní si problematiku inteligence dle různých teorií – rozliší inteligenci emoční a sociální a aplikuje své poznatky v praxi 	<p>7. Schopnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika schopností – vloh a jejich stupně – inteligence- pojem, druhy – Gardnerova teorie – inteligenční pásma dle Bineta – IQ, SQ, EQ – primární schopnosti (Thurstone) – nároky životních situací na schopnosti 	<p>Bi člověka – dědičnost</p> <p>TV, VV, hudební výchova – naše schopnosti v jednotlivých oblastech</p> <p>Filosofie – podstata schopností člověka</p> <p>M – Gaussova křivka</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – pochopí psychoanalytickou teorii a její vymezení v souvislosti s hlubinnou psychologií – seznámí se s osobností Sigmunda Freuda a s jeho přínosem pro psychologii – rozklíčuje profesní spory mezi osobnostmi hlubinné psychologie – pochopí přerod psychoanalýzy v neopsychoanalýzu – vysvětlí vznik i následky pocitu méněcennosti 	<p>8. Hlubinná psychologie - psychoanalýza</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika psychoanalýzy – charakteristika hlubinné psychologie – Sigmund Freud – život a význam v psychologii – Freudovy dětské vývojové fáze – Freudovy obranné mechanismy – pudy Eros a Thanatos – neopsychoanalýza (A. Freudová, K. Horneyová) <p>Analytická psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – C. G. Jung <p>Individuální psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – Alfréd Adler – touha po moci 	<p>Filosofie – ego člověka a jeho moci ve filozofických otázkách</p> <p>D – období II. sv. v.</p> <p>VV – dětská kresba</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – určí rozdíl mezi podmíněnými a nepodmíněnými reflexy – vysvětlí důvod ocenění I. P. Pavlova Nobelovou cenou – pochopí teorii behaviorismu a dokáže porovnat základní znaky s teorií psychoanalytickou – získá informace o osobnostech v rámci behaviorismu – pochopí význam učení a rozliší tento pojem v užším a širším slova smyslu – vysvětlí rozdíl mezi instrumentálním a operantním podmiňováním 	<p>9. Přírodovědné směry</p> <p>Reflexologie – I. P. Pavlov</p> <p>Behaviorismus</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika behaviorismu – Thorndike a instrumentální podmiňování – osobnosti J. B. Watson, Tolman, Skinner (verbální chování) – pojem učení – druhy a faktory, které ho ovlivňují – vývoj základního paradigmatu <p>Neobehaviorismus</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tolman, Skinner 	<p>Filosofie – pojem učení ve filozofickém kontextu</p> <p>D – období 19. st. v Evropě</p> <p>ČJ – Nobelova cena</p> <p>Bi – podmíněné a nepodmíněné reflexy, podmiňování</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – objasní vývoj základního paradigmatu 		
	<ul style="list-style-type: none"> – pochopí teorii humanistické psychologie – seznámí se s osobností Carla Rogerse a dalších v rámci této koncepce – rozliší humanistickou psychologii od ostatních teorií – objasní pojmy „autenticita terapeuta“, „kongruence“, „empatie“, teorii „JÁ“ 	<p>10. Humanistická psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika humanistické psychologie – zdroje, ze kterých humanistická psychologie vychází – Carl Rogers – život a význam v psychologii – A. Maslow – pyramida potřeb 	<p>Filosofie: holistický přístup</p> <p>D – Historické kontexty přelomu 19. a 20. století.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – pochopí teorii tvarové psychologie – objasní pojem fi fenomén – zhodnotí přínos Maxe Wertheimera, K. Koffky a W. Koehlera pro psychologii – diferencuje gestalt od ostatních koncepcí – objasní principy jednotlivých škol – spojí návaznost kognitivní psychologie s neobehavioristickými postupy 	<p>11. Tvarová psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika tvarové psychologie – Max Wertheimer – život a význam v psychologii – Wolfgang Koehler – aha efekt, učení vhledem – Kurt Koffka – Lipská celostní škola – Berlínská škola – tvarové zákony <p>Kognitivní psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – G. A. Kelly 	<p>Filosofie: racionalismus, empirismus</p> <p>D – Historické kontexty přelomu 19. a 20. století.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – objasní změněný stav vědomí – vysvětlí a porovnájí vůli ke smyslu, slasti a moci 	<p>12. Transpersonální psychologie</p> <ul style="list-style-type: none"> – S. Grof <p>Logoterapie</p> <ul style="list-style-type: none"> – V. E. Frankl 	<p>Multikulturní výchova – srovnání východní a západní filosofie</p> <p>Filosofie – vůle jako hnací motor člověka</p> <p>Chemie – účinky psychotropních látek, drog a léčiv na člověka</p> <p>D – období II. SV, koncentrační tory</p>

<p>– porovná osobnost v jednotlivých vývojových fázích života, vymezi, co každá etapa přináší do lidského života nového a jaké životní úkoly před člověka staví</p>	<p>– osvojí si základní pojmy vývojové psychologie a pochopí rozdíl mezi ontogenezí a fylogenezí – získá informace o determinantech vývoje a jednotlivých koncepcích psychického vývoje – vysvětlí příčiny vzniku psychopatologických poruch, jejich průběh a léčbu</p>	<p>13. Vývojová psychologie – předmět a charakteristika vývojové psychologie – fylogeneze vs. ontogeneze – determinanty vývoje – koncepce psychického vývoje dle Eriksona a Piageta – zákonitosti vývoje Psychopatologie PAS, OCD, ADHD, schizofrenie, DMO, epilepsie, poruchy příjmu potravy</p>	<p>Bi člověka – vývoj člověka, porodnictví; chromozomální aberace, psychiatrie</p> <p>Speciální pedagogika – malformace a jejich následky</p>
	<p>– pochopí genderovou teorii a uplatňuje její zásady v praxi – seznámí se s pojmy emancipace a feminismus – vysvětlí pokus J. Moneyho</p>	<p>14. Gender – charakteristika genderové teorie – genderové stereotypy – pojetí krásy – emancipace – feminismus – osobnost J. Money</p>	<p>Bi - sexuologie Filosofie – muž a žena ve fil. otázkách Sociologie - muž vs. žena v sociologických otázkách Právo – vývoj právního systému pod vlivem emancipačních hnutí Z – problematika genderu napříč státy celého světa D – vývoj postavení muže a ženy ve společnosti v historickém kontextu Estetika – pojetí krásy ve vývoji lidstva</p>
	<p>– porozumí problematice psychických stavů – seznámí se s vlastnostmi pozornosti a aplikuje tyto poznatky v praxi – uvědomí si, co všechno může být příčinou neschopnosti soustředit se – charakterizuje emoce a jejich druhy – zjistí, k jakému emočnímu typu patří a jak silnou má vůli</p>	<p>15. Psychické stavy – pozornost a její rozlišení – vlastnosti pozornosti – poruchy pozornosti – emoce – charakteristika a druhy emocí – vlastnosti emocí – volní vlastnosti – vývoj emocionality v rámci ontogeneze</p>	<p>Bi člověka – psychiatrie, nervová soustava, mozek</p> <p>Filosofie – Spinoza, Decartes, Hume, Kant</p>

<p>– na příkladech ilustruje vhodné způsoby vyrovnávání se s náročnými životními situacemi</p>	<ul style="list-style-type: none"> – objasní si pojem frustrační tolerance a díky osobnostnímu testu zjistí vlastní hranici – pochopí pojem deprivace – pokusí se specifikovat hlavní symptomy stresu – pozná oblast ohrožení – dokáže objasnit rozdíl mezi eustresem a distresem – pozná vlastní úroveň stresu – rozezná konflikt intrapersonální a interpersonální – aplikuje asertivní způsob řešení konfliktu – pochopí klady a zápory stavů ega v různých situacích ohledně transakční analýzy 	<p>16. Náročná životní situace</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika náročných životních situací – frustrace – druhy, frustrační tolerance, reakce na frustraci – deprivace – druhy psychické deprivace, její následky v dospělosti – stres – obecný adaptační syndrom, stresory, prevence stresu – konflikt – druhy a typy konfliktů, styly řešení konfliktů – transakční analýza 	<p>Bi člověka – psychosomatika, psychiatrie</p> <p>ČJ - komunikace</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – definuje motivaci a pojmenuje vnitřní a vnější zdroje motivace lidského chování – seznámí se s pyramidou potřeb dle Maslowa, aplikuje své poznatky na příklady v praxi – změří si svou aspirační úroveň, vyvodí závěry – vysvětlí druhy motivačních dispozic – seznámí se s osobností H. A. Murrayho 	<p>17. Motivace</p> <ul style="list-style-type: none"> – definice motivace – incentivy a introitivity – zákonitosti motivace – motivační procesy – potřeby a jejich třídění, pyramida potřeb dle Maslowa – aspirační úroveň a cíle – optimum motivovanosti – motivační dispozice – osobnost H. A. Murray a jeho motivační teorie 	<p>Bi člověka – biologická determinace</p> <p>Filosofie – hédonismus, motivace z hlediska evoluce</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – charakterizuje paměť, pozná její fáze a pochopí, co se v nich odehrává – pozná základní činitele ovlivňující paměť – pochopí princip mechanické a logické paměti a dokáže to znázornit křivkou zapomínání – seznámí se s osobnostmi, kteří participovali na výzkumech ohledně paměti 	<p>18. Paměť</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika paměti – fáze paměti – druhy paměti – typy paměti – činitele působící na paměť, interference a transfer – teorie a příčiny zapomínání – Ebbinghaus a jeho křivka zapomínání/zapamatování – S. Freud a výzkum paměti – Millerovo magické číslo 	<p>Bi člověka – mozek</p> <p>M - geometrie</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – pochopí princip komunikace – popíše složky a druhy komunikace – rozliší komunikaci verbální a nonverbální – zorientuje se v problematice asertivních práv a dovedností – seznámí se s osobnostmi české i světové psychologie, kteří publikovali na téma komunikace 	<p>19. Komunikace a asertivita</p> <ul style="list-style-type: none"> – složky komunikace – verbální komunikace – nonverbální komunikace – metakomunikace – nekongruentní komunikace – asertivní práva, dovednosti a techniky – A. Salter, J. Křivohlavý – teorie komunikace podle V. Satirové 	<p>Sociologie – sociální skupiny</p> <p>ČJ – komunikace</p> <p>Lingvistika – studium jazyka</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – porozumí pojmu socializace – ujasní si rozdíly mezi interiorizací a exteriorizací – seznámí se s druhy sociálního učení a dokáže klasifikovat sociální skupiny – na konkrétních příkladech objasní pojem resocializace – seznámí se s teoretickými koncepcemi socializace 	<p>20. Socializace</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteristika procesu socializace – interiorizace vs. exteriorizace – mechanismy socializace – sociální činitelé – sociální učení (přímé posilování, napodobování, ztotožnění...) – sociální skupina – klasifikace, sociometrický status, pojem rodina – resocializace – teoretické koncepce socializace 	<p>Sociologie – sociální skupiny, xenofobie, stereotypy, předsudky</p> <p>Metodologie - sociometrie</p>